

Veelgestelde vragen over het advies *Naar een nieuwe kleuterperiode in de basisschool*

VEELGESTELDE VRAGEN

1. [Wat wil de Onderwijsraad bereiken met een aanbod voor driejarigen?](#)
2. [Waarom is het belangrijk dat er zo'n aanbod komt?](#)
3. [Hoe ziet het aanbod voor driejarigen eruit?](#)
4. [Wanneer kan dit aanbod van start gaan?](#)
5. [Wat gaat dit kosten?](#)
6. [Waaruit blijkt dat de kwaliteit van de kinderopvang al drie jaar op rij afneemt?](#)
7. [Wat bedoelt de Onderwijsraad met het 'herzien' van de kleuterperiode voor drie-, vier- en vijfjarigen?](#)
8. [Waarom pleit de Onderwijsraad voor een specialisatie op de pabo voor 'het jonge kind'?](#)
9. [Is de basisschool wel in staat dit te organiseren?](#)
10. [Waarom vanaf drie jaar en niet tweeënhalf jaar?](#)
11. [Is het voor ouders praktisch wel te organiseren?](#)
12. [Is het niet te vermoeiend voor die jonge kinderen?](#)
13. [Wat betekent dit initiatief voor de wachtlijsten voor kinderopvang en buitenschoolse opvang?](#)
14. [Wat gebeurt er met de huidige peuterspeelzalen en hun leidsters?](#)
15. [Wat is het verschil met het plan dat Taskforce Kinderopvang heeft gepresenteerd?](#)

ANTWOORDEN

1. Wat wil de Onderwijsraad bereiken met een aanbod voor driejarigen?

De Onderwijsraad wil dat basisscholen vijf ochtenden gaan verzorgen voor alle driejarigen. Een pedagogisch aanbod met veel aandacht voor beweging, spel, expressie, sociale contacten en leeraspecten. Spelenderwijs wordt de ontwikkeling van de peuters gestimuleerd. Op dit moment is er al een aanbod voor 15% achterstandsléerlingen. De raad wil dat dit aanbod voor alle driejarigen binnen handbereik komt. Het is overigens een *vrijwillig* aanbod. De basisschool biedt het aan, maar ouders bepalen zelf of zij hun driejarige zoon of dochter naar school willen brengen. De kwaliteit van het aanbod, en niet te vergeten de leraar!, moet zo goed zijn dat geen enkele ouder het zijn kind wil ontzeggen.

2. Waarom is het belangrijk dat er zo'n aanbod komt?

Vrijwel alle driejarigen – zeker 92% - gaan nu al naar een kinderdagverblijf, peuterspeelzaal of voorschool. De kwaliteit van dit soort voorzieningen varieert echter sterk, en uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit al drie jaar op rij afneemt. Dat is een gemiste kans. Tussen hun tweede en zesde jaar zetten kinderen enorme stappen in hun ontwikkeling. Hun sociaal-emotionele, motorische en cognitieve ontwikkeling neemt een enorme vlucht. Zij ontwikkelen zich enorm als het gaat om bijvoorbeeld taal- en communicatieve vaardigheden, samen leren spelen, leren zichzelf aan te kleden en zelf te eten. Kinderen zullen zich in deze cruciale fase het beste ontwikkelen wanneer zij hierbij begeleid en gestimuleerd worden door gekwalificeerd personeel. Juist omdat zoveel kinderen al gebruikmaken van een voorziening zoals een kinderdagverblijf, moet de kwaliteit heel goed zijn. Daarom pleit de Onderwijsraad er ook voor dat er op de pabo een specialisatie voor het jonge kind komt. Zodat toekomstige leraren nog beter voorbereid worden.

3. Hoe ziet het aanbod voor driejarigen eruit?

De Onderwijsraad denkt aan een aanbod van vijf ochtenden – zodat kinderen daarna nog kunnen slapen (thuis of bij de kinderopvang). In die ochtenden biedt de school een breed ontwikkelingsprogramma aan met aandacht voor beweging, spel, expressie, sociale contacten en leeraspecten. Kinderen leren *spelenderwijs*, en de activiteiten moeten dan ook afgestemd zijn op deze manier van leren. Er moeten ontwikkelingsdoelen worden geformuleerd, die voor de leraar richtinggevend zijn in zijn handelen.

4. Wanneer kan dit aanbod van start gaan?

Hoe snel het inderdaad lukt om vijf ochtenden op een basisschool aan te bieden zal per school verschillen. Wanneer het nog niet lukt het echt onder het dak van de school aan te bieden, zijn er toch al varianten mogelijk waarin het onderwijs met de kinderopvang en/of peuterspeelzaal samenwerkt. Leraren kunnen bijvoorbeeld bij de kinderopvang activiteiten aanbieden, of de school breidt langzaam maar zeker het aantal wendagen uit gaandeweg de leeftijd voor kinderen om naar school te gaan vervroegd.

5. Wat gaat dit kosten?

Voor ouders is dit aanbod gratis, omdat het publiek wordt bekostigd. Wij hebben berekend dat een aanbod van vijf ochtenden voor de overheid een structurele extra investering voor ongeveer 100-200 miljoen euro zal betekenen. De kosten van een aanbod voor driejarigen bedragen 400-500 miljoen euro, maar 300 miljoen euro daarvan wordt op dit moment al besteed aan voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzalen en kinderopvangtoeslag voor driejarigen in de ochtend. Daarnaast zijn er ook invoeringskosten. Maar dat is uiteraard eenmalig.

De kosten zijn gebaseerd op het gewenste opleidingsniveau van de leerkracht en zaken zoals groepsgrootte. Om de kwaliteit te garanderen vindt de raad dat minimaal de helft van het personeel hoger opgeleid moet zijn en dat de groepsgrootte kleiner moet zijn dan in de huidige kleuterklassen.

6. Waaruit blijkt dat de kwaliteit van de kinderopvang al drie jaar op rij afneemt

Dat blijkt uit het onderzoek van het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek dat in 2009 is verschenen (*Pedagogische kwaliteit van de opvang van 0 to 4-jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2008*). Zie http://www.vandemaker.nl/ncko_drupal/

7. Wat bedoelt de Onderwijsraad met het 'herzien' van de kleuterperiode voor drie-, vier en vijfjarigen?

Het gaat niet om alleen de driejarigen, de raad ziet de komst van de driejarigen als een goede aanleiding om de hele kleuterperiode voor drie-, vier- en vijfjarigen te bekijken. Naast een nieuw aanbod voor de driejarigen wil de raad ook het bestaande aanbod voor de vier- en vijfjarigen (groep 1 en 2) bezien. Mede door het ontbreken van een specialisatie voor het jonge kind op de pabo heeft de invoering van de basisschool in sommige gevallen geleid tot een te schoolse en eenzijdige (cognitieve) benadering van kinderen in groep 1 en 2. Het kleuteronderwijs moet gericht zijn op het spelenderwijs stimuleren van een brede ontwikkeling op niet alleen cognitief maar ook socialemotioneel een fysiek-motorisch gebied. De raad is van mening dat daarvoor ontwikkelingsdoelen moeten worden ontwikkeld die richting geven aan leerkrachten. Een belangrijk verschil met de bestaande kerndoelen voor het basisonderwijs is dat deze ontwikkelingsdoelen niet gericht zijn op het beoordelen van de mate waarin scholen de beoogde resultaten behalen.

8. Waarom pleit de Onderwijsraad voor een specialisatie op de pabo voor 'het jonge kind'?

Er is veel meer kennis over het jonge kind dan aanwezig was bij de fusie van de kleuterschool en de lagere school (de vorming van de huidige basisschool) in 1985. Het is belangrijk dat leerkrachten weten hoe jonge kinderen zich ontwikkelen, zodat ze daarbij kunnen aansluiten. Juist ook voor de allerjongsten is het van belang dat het kind centraal staat en dat de leraar ziet en weet in welke fase een driejarige zich bevindt, zodat hij op de juiste manier, en spelenderwijs, de ontwikkeling van dit kind kan stimuleren. Met de introductie van de basisschool – en het komen te vervallen van de 'kleuterschool', is de opleiding voor kleuterleidsters (klos) samengegaan met de pedagogische academie in de huidige pabo, waarbij er minder tijd en aandacht is overgebleven voor de ontwikkeling van de allerjongsten. Om jonge kinderen in de basisschool de aandacht te geven die zij verdienen pleit de raad daarom voor een tweejarige specialisatie binnen de pabo voor jonge kind (3-8) en het oudere kind (6-12). De overlap is bedoeld om de doorlopende lijn binnen het basisonderwijs te garanderen. Daarnaast blijft het mogelijk voor leerkrachten om te wisselen tussen onder- en bovenbouw, maar zijn zij wel verplicht om zich in dat geval bij te scholen.

9. Is de basisschool wel in staat dit te organiseren?

Het aanbod van vijf ochtenden hoeft niet meteen op alle basisscholen ingevoerd te worden. Het tempo van invoering zal van school tot school verschillen. Sommige scholen kunnen er morgen mee beginnen, andere scholen zullen meer voorbereiding vragen. Maar de raad is wel van mening dat een stevige en gewortelde organisatie als de basisschool de regie moet hebben als het gaat om de pedagogische ontwikkeling van de peuters/kleuters. Zij hebben de mensen met

het juiste opleidingsniveau en expertise en kunnen kwaliteit garanderen. Er kan op diverse manieren worden gestart met de invoering van een aanbod, zodat eventuele belemmeringen in de loop van de tijd kunnen worden weggenomen.

10. Waarom vanaf drie jaar en niet tweeënhalf jaar?

Het is eigenlijk een kleine stap om de leeftijd van het leerrecht een jaar te vervroegen van vier naar drie jaar. De keuze blijft aan de ouders. Er is geen onderzoek bekend waaruit blijkt dat je beter voor tweeënhalf jaar kunt kiezen.

11. Is het voor ouders praktisch wel te organiseren?

Voor een deel van de ouders is vijf ochtenden voldoende, een ander deel van de ouders zal ook behoefte hebben aan middagopvang voor een of meer dagen. Dat kan heel goed doordat de basisschool samenwerkt met kinderopvang. Huisvesting zal lang niet voor alle scholen een probleem zijn. Maar daar waar dat wel speelt zijn op korte termijn andere varianten mogelijk: bijvoorbeeld dat een leerkracht naar de kinderopvang gaat om daar het aanbod in de ochtend te verzorgen. Op termijn moeten de voorzieningen echter wel op orde zijn. Er zal uiteraard een huisvestingsschema komen voor de gehele invoeringsperiode.

12. Is het niet te vermoeiend voor die jonge kinderen?

Door het aanbod te beperken tot de ochtend houden kinderen de mogelijkheid om 's middags te slapen, thuis of op de opvang. Overigens is het in Vlaanderen gebruikelijk dat kinderen vanaf de leeftijd van tweeënhalf jaar de hele dag naar school gaan, waarbij ze tussen de middag de mogelijkheid hebben om op school te slapen. Daarnaast is het belangrijk dat er – juist bij deze jonge kinderen – sprake is van continuïteit. Een vaste leerkracht, en vaste gezichten in de opvang. Scholen kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen om de eventuele middagopvang door dezelfde leraar/leidster te laten doen als in het ochtendprogramma. Fysieke nabijheid is daarbij heel handig.

13. Wat betekent dit initiatief voor de wachtlijsten voor kinderopvang en buitenschoolse opvang?

De driejarigen die behoefte hebben aan naschoolse opvang maken in veel gevallen nu ook al gebruik van opvang zodat er al een aanbod voor deze groep is. Op termijn zal de vraag naar naschoolse opvang mogelijk wel toenemen maar dan kan het aanbod zich daaraan aanpassen.

14. Wat gebeurt er met de huidige peuterspeelzalen en hun leidsters?

Er is veel expertise bij de peuterspeelzaalleidsters. De Onderwijsraad vindt het belangrijk dat die kennis over en ervaring met (de ontwikkeling van) de driejarigen behouden blijft. De raad wil dan ook nadrukkelijk dat de basisschool ook samenwerkt met peuterspeelzaal en kinderopvang. Er wordt echter steeds minder gebruikgemaakt van de peuterspeelzaal, waardoor het moeilijk is om deze voorziening overal in de lucht te houden. Op die plekken dreigt de expertise van de peuterspeelzaalleidster verloren te gaan. Dat zou erg jammer zijn. De peuterspeelzaalleidsters kunnen bij uitstek een rol vervullen in het aanbod voor driejarigen op de basisschool, ter ondersteuning van de leerkracht of door zelf leerkracht te worden door een pabo-bijbscholing.

15. Wat is het verschil met het plan dat Taskforce Kinderopvang heeft gepresenteerd?

Het advies van de Onderwijsraad richt zich specifiek op de kleuterperiode: drie-, vier- en vijfjarigen. Terwijl de Taskforce een plan voor 0-12-jarigen heeft neergelegd. De raad wil een realistisch en haalbaar voorstel doen, dat snel ingevoerd kan worden. Van de driejarigen maakt 92% gebruik van voorschoolse voorzieningen; dat is een aanzienlijke groep kinderen. De kwaliteit neemt af, en dat is onacceptabel. Er moet dus snel een aanbod van zeer hoge kwaliteit komen, begeleid door hoogwaardig gekwalificeerde leerkrachten. Jonge kinderen hebben de toekomst, en daar mag je geen genoeg nemen met 'voldoende zorg' laat staan onvoldoende. Dat moet gewoon goed zijn.

Het voorstel van de Onderwijsraad – een aanbod voor driejarigen in het basisonderwijs – is overigens ook goed inpasbaar in een kindcentrum van nul tot twaalf jaar zoals de Taskforce voorstaat (als dat er zou komen).